

Nr 102.

Ankom till riksdagens kansli den 10 maj 1919 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående docentinstitutionen vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet.

(2:a avd.)

I den till riksdagen den 9 januari 1919 avlätna statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkterna 96, 132 och 150) föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition angående docentinstitutionen vid universiteten och karolinska institutet, beräkna för ändamålet en ökning av *dels* det ordinarie anslaget till Uppsala universitet, universitetsstaten, med 130,000 kronor, *dels* det ordinarie anslaget till Lunds universitet, universitetsstaten, med 125,000 kronor, *dels ock* det ordinarie anslaget till karolinska mediko-kirurgiska institutet med 17,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 21 februari 1919 till riksdagen avläten, till statsutskottet hänvisad proposition, nr 244, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastik-ärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

A) att bestämma, att i staterna för universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet följande förändringar vidtagas:

1) beträffande *Uppsala universitet*

a) att — i stället för de i utgiftsstaten under avdelningen A) Avlöningar m. m., b) Stipendier m. m. uppförda 28 fasta docentstipendier, vartdera å 2,500 kronor, och 5 rörliga docentstipendier, vartdera å 2,000 kronor — under samma avdelning uppföras 41 docentstipendier, vartdera

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 6 saml. 48 häft. (Nr 102—105.)

å 5,000 kronor, varav för teologiska fakulteten 4, för juridiska fakulteten 3, för medicinska fakulteten 5, för humanistiska sektionen av filosofiska fakulteten 17, för matematisk-naturvetenskapliga sektionen av samma fakultet 12;

b) att det under samma avdelning nu upptagna anslaget till befordran av vetenskapliga studier, som ej tillhöra de egentliga examensämnen, å 900 kronor ur staten avföres;

c) att det under samma avdelning till arvoden åt vikarierande akademiska lärare uppförda anslaget å 5,000 kronor ur staten avföres;

2) beträffande *Lunds universitet*

a) att — i stället för de i utgiftsstaten under avdelningen A) Avlöningar m. m., b) Stipendier och premier m. m. upptagna 23 fasta docentstipendier, vardera å 2,500 kronor, och 5 rörliga docentstipendier, vardera å 2,000 kronor — under samma avdelning uppföras 37 docentstipendier, vardera å 5,000 kronor, varav för teologiska fakulteten 3, för juridiska fakulteten 3, för medicinska fakulteten 5, för humanistiska sektionen av filosofiska fakulteten 16, för matematisk-naturvetenskapliga sektionen av samma fakultet 10;

b) att det under samma avdelning till arvoden åt vikarierande akademiska lärare uppförda anslaget å 5,000 kronor ur staten avföres;

3) beträffande *karolinska institutet*

a) att — i stället för de under avdelningen A) Lärare och tjänstemän upptagna 3 docentstipendier, vardera å 2,500 kronor, samt 2 rörliga docentstipendier, vardera å 1,000 kronor — under samma avdelning uppföras 5 docentstipendier, vardera å 5,000 kronor;

b) att det i staten till förbättrande av arvodena åt vikarierande lärare uppförda reservationsanslaget å 2,000 kronor ur staten avföres;

B) att, med ändring i vederbörliga delar av och med tillägg till de till staterna för universiteten i Uppsala och Lund samt för karolinska institutet hörande särskilda föreskrifter, medgiva och bestämma,

att docentstipendierna må, enligt av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna villkor och bestämmelser, av kanslern tilldelas vederbörande docenter under en sammanlagd tid av 6 år för varje innehavare; dock att Kungl. Maj:t må, där i särskilda undantagsfall förhållandena det påkalla, medgiva, att tiden för stipendiernas åtnjutande av samme innehavare må utsträckas utöver nyssnämnda 6 år med ytterligare ett år;

att medel, som vid universiteten samt karolinska institutet besparats å anslagen för docentstipendier, må i enlighet med av departementschefen angivna grunder fonderas och disponeras av kanslern enligt av Kungl. Maj:t utfärdade närmare föreskrifter;

att docent, som, utan att vara innehavare av docentstipendium, förordnas att å fakultets, sektions- eller lärarkollegiums vägnar opponera å disputationsavhandling, må äga att efter kanslerns bestämmande komma i åtnjutande av ersättning med lägst 200, högst 300 kronor, skolande nyssnämnda ersättning bestridas av medel ur vederbörande docentstipendiefond;

att enligt de närmare föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelas, vikariatsarvode må vid universitetet i Uppsala och Lund samt karolinska institutet utgå vid förordnande att med full tjänstgöringsskyldighet uppehålla professors- eller extra ordinarie professorsbefattning med 5,500 kronor för år, dock att vikarie, som under minst fem års tid innehaft anställning såsom docent vid något av rikets universitet eller vid karolinska institutet och som redan förut under sammanlagt minst ett års tid med full tjänstgöringsskyldighet uppehållit professors- eller extra ordinarie professorsbefattning vid någon av nämnda läroanstalter, må kunna av kanslern tillerkännas arvode efter 6,000 kronor, där vikariatet omfattat sammanlagt minst ett år, och 6,500 kronor, där det omfattat sammanlagt minst tre års tid, och vid förordnande att uppehålla fast laborator-, prosektors- eller observatorstjänst med 5,000 kronor för år; Kungl. Maj:t dock obetaget att, där särskilda förhållanden det påkalla, förordna, att vikariatsarvode må utgå efter andra grunder än nu är sagt; skolande i fråga om berörda vikariatsarvoden iakttagas, att, därest docentstipendiat innehar förordnande som ovan omförmålts, stipendiebeloppet eller viss del därav, enligt av Kungl. Maj:t givna bestämmelser, tillföres docentstipendiefonderna;

att Kungl. Maj:t må utfärda de närmare föreskrifter, vilka i avseende å tillämpningen av vad i detta moment föreslagits ävensom i övrigt må anses erforderliga;

C) att, vid bifall till vad under A) 1) a) och b), 2) a) samt 3) a) här ovan hemställts, höja

det ordinarie anslaget till universitetet i Uppsala med 124,100 kronor, det ordinarie anslaget till universitetet i Lund med 117,500 kronor, och det ordinarie anslaget till karolinska institutet med 15,500 kronor; samt

att, vid bifall till vad under A) 1) c), 2) b) och 3) b) här ovan föreslagits, uppföra till arvoden åt vikarierande akademiska lärare såsom ordinarie förslagsanslag

beträffande universitetet i Uppsala ett belopp av 5,000 kronor,

beträffande universitetet i Lund ett belopp av 5,000 kronor, och

beträffande karolinska institutet ett belopp av 2,000 kronor;

kommande alltså, vid bifall till ej mindre vad i mom. C) hemställts än även vad i innevarande års statsverksproposition, åttonde huvudtiteln,

punkterna 65, 69, 76, 85, 86, 87, 93, 95, 98, 101, 114, 115, 122, 123, 127, 128, 131, 133, 141 och 148 föreslagits,

att beträffande universitetet i Uppsala uppföras såsom ordinarie bestämt anslag ett belopp av 1,024,007 kronor och såsom ordinarie förslagsanslag belopp å tillhopa 6,000 kronor;

att beträffande universitetet i Lund uppföras såsom ordinarie bestämt anslag ett belopp av 886,916 kronor och såsom ordinarie förslagsanslag ett belopp av 5,000 kronor;

att beträffande karolinska institutet uppföras såsom ordinarie bestämt anslag ett belopp av 306,985 kronor, såsom ordinarie reservationsanslag belopp å tillhopa 60,300 kronor och såsom ordinarie förslagsanslag ett belopp av 2,000 kronor;

D) att till ersättning för opposition å disputationshandling åt person, som icke tillhör vederbörande universitets eller karolinska institutets lärarkår, på extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 2,500 kronor.

Beträffande den i ärendet förebragta utredningen tillåter sig utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Utskottets
yttrande.

I syfte att för såväl den vetenskapliga forskningen som undervisningens bedrivande på ett ändamålsenligt sätt utnyttja de vid universiteten anställda docenternas arbetsprestationer hava i den föreliggande propositionen föreslagits olika åtgärder, avsedda att infoga docenterna i universitetsorganisationen på ett mera organiskt sätt än hittills samt förbättra deras ekonomiska ställning, dels genom höjda och dels genom till antalet ökade docentstipendier.

Då utskottet nu går att pröva och yttra sig över det föreliggande förslaget, följer utskottet den av departementschefen i statsrådsprotokollet gjorda uppställningen av ämnet.

Vad angår först själva docentstipendiernas karaktär, hava under frågans förberedande stadier yrkanden framställts i syfte att giva docentstipendium under benämning av arvode karaktär av särskild ersättning för vissa prestanda. Lika med departementschefen anser utskottet kraven i nämnda hänseende icke vara av natur att kunna rubba den uppfattning av docentstipendiernas karaktär, som ligger till grund för deras hittillsvarande benämning.

De nuvarande docentstipendierna äro dels fasta, dels rörliga, och hava de senare hittills utgått med ett 500 kronor lägre belopp än de förra. Enligt det föreliggande förslaget skulle denna docentstipendiernas natur av fasta eller mellan fakulteterna rörliga upphöra, och samtliga stipendier följaktligen vara knutna till viss fakultet eller sektion, d. v. s.

fasta i hittills hävdvunnen mening. Enär vid tillsättande av de rörliga stipendierna anciennitetsprincipen i praxis blivit den förhärskande, finner utskottet en anordning på sätt föreslagits välbefogad, såsom ägnad att förbygga en alltför ofta anlitad tillämpning av denna princip och i stället låta den vetenskapliga begåvningen och skickligheten bliva den utslagsgivande faktorn.

Vad så beträffar det belopp, varmed docentstipendierna böra utgå, må erinras, hurusom de fasta docentstipendierna år 1908 fastställdes till 2,500 kronor. Jämlikt beslut om provisorisk förhöjning vid 1918 års lagtima riksdag utgör de fasta docentstipendiernas belopp för år 1919 3,500 kronor. Kungl. Maj:ts förslag avser nu en höjning av stipendierna till 5,000 kronor. I avseende å detta belopp erinrar departementschefen om det vid förevarande propositions avlåtande i utsikt ställda förslaget till riksdagen om en provisorisk lönereglering för bland andra de ordinarie universitetslärarna, vilken reglering enligt löneregleringskommitténs förslag skulle innebära en förhöjning med 1,000, respektive 950 kronor för professorer och laboratorer. Framställning i sistberörda ämne har numera avlåtits till riksdagen, varvid för omförmälda universitetslärare föreslagits angivna tilläggsbelopp. Utskottet, som i annat sammanhang (utlåtandet nr 101) uttalat sig i denna fråga och därvid förordat den av Kungl. Maj:t föreslagna provisoriska löneregleringen, i vad den avser förberörda befattningshavare vid universiteten, finner med hänsyn tagen härtill de av Kungl. Maj:t nu föreslagna beloppen för docentstipendierna lämpligt avvägda och vill förty tillstyrka desamma.

Enligt nu gällande bestämmelser utdelas docentstipendierna av universitetskanslern i regel för en tid av tre år. Denna tid kan av kanslern förlängas med ytterligare högst tre år; ingen må på grund av förordnande av kanslern åtnjuta stipendium under längre tid än sammanlagt sex år. Förlängning utöver de sex åren kan i särskilda undantagsfall av Kungl. Maj:t medgivas, men har, enligt vad i utredningen upplyses, förlängning utöver nio år under den senare tiden i intet fall förekommit. Det föreliggande förslaget innebär, att stipendium må av kanslern tilldelas docent under en sammanlagd tid av sex år, dock att Kungl. Maj:t må, där i särskilda undantagsfall förhållandena det påkalla, medgiva, att tiden för stipendiernas åtnjutande av samme innehavare må utsträckas utöver sex år med ytterligare ett år.

Frågan om tiden för docentstipendiernas åtnjutande är enligt utskottets mening i viss mån av grundläggande betydelse för docentinstitutionen. Det gäller nämligen å ena sidan att för docenten möjliggöra att under någon tid få ostört fullfölja sin vetenskapliga utbildning, å den andra att

ej utestänga de rättmätiga krav å erhållande av stipendium, som från yngre docenters sida kunna framställas. Vid öfvervägande av på frågan inverkan omständigheter har utskottet funnit det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget vara ägnat att på ett tillfredsställande sätt tillgodose de skilda intressena och vill förty förorda detsamma.

Vad så angår antalet docentstipendier, innebär det föreliggande förslaget, att stipendierna skulle ökas, vid Uppsala universitet från nuvarande 33 till 41 eller alltså med 8 och vid Lunds universitet från nuvarande 28 till 37 eller alltså med 9, varemot vid karolinska institutet antalet stipendier visserligen icke skulle komma att överstiga det hittillsvarande, 5, men, därigenom att de nuvarande 2 rörliga stipendierna å vardera 1,000 kronor skulle till beloppet likställas med de övriga, en avsevärd förbättring även där skulle komma till stånd.

Uppenbart är enligt utskottets mening, att, därest docentinstitutionen skall fylla de anspråk, som Kungl. Maj:ts föreliggande framställning avser att ställa på densamma, en väsentlig ökning av docentstipendiernas antal är av omständigheterna påkallad. Såväl från undervisningens synpunkt som med hänsyn till den vetenskapliga forskningens utveckling och allt fortgående specialisering synes en höjning av stipendiernas antal fullt befogad. Kungl. Maj:ts förslag i förevarande avseende grundar sig på en, såvitt utskottet kunnat bedöma, efter noggrannt avvägande av olika behov gjord utredning, och har utskottet vid prövning av förslaget icke funnit anledning till erinran mot detsamma i nu förevarande del. Den närmare fördelningen av stipendierna inom de olika fakulteterna och sektionerna anser sig utskottet ävenledes böra förorda.

I nära samband med spørsmålet om docentstipendiernas antal och fördelning står frågan om sättet för fondering av besparade docentstipendiemedel. I detta avseende gäller för närvarande, att vid universiteten skola sådana besparade medel i vissa närmare angivna fall läggas till respektive fakulteters eller sektioners fonder av besparade docentstipendier. De ifrågavarande fonderna skola på fakultetens eller sektionens förslag av kanslern disponeras för undervisningens eller den vetenskapliga forskningens behov i det syfte, som avses med docentstipendier. Motsvarande rätt tillkommer för närvarande icke karolinska institutet. För de fall, där icke föreskrives besparingarnas införlivande med fakulteternas fonder, hava medlen i stället tillagts vederbörande reservfonder.

Kungl. Maj:ts föreliggande förslag avser i denna del dels utsträckning av rätten att disponera besparade docentstipendiemedel i enlighet med

härför givna föreskrifter till jämväl karolinska institutet, dels ock en omläggning efter väsentligen nya grunder av hela fonderingsförfarandet.

I förstnämnda hänseende synes utskottet ingen tvekan böra råda ifråga om lämpligheten av en anordning på sätt föreslagits.

Beträffande förfaringssättet rörande de besparade docentstipendiemedlen är för ernående av en rättvisare och jämnare fördelning mellan fakulteterna och sektionerna avsett, att samtliga under ett kalenderår uppkomna besparingar skulle vid kalenderårets slut fördelas å de olika fakulteterna och sektionerna i förhållande till det antal docentstipendier, som tillkomme fakulteten, respektive sektionen. Vid karolinska institutet skulle hela det verkligen besparade beloppet inflyta till docentstipendiefonden. För vinnande av garantier mot opåkallad fonderingsbenägenhet skulle föreskrivas, att, då en fakultets eller sektionens docentstipendiefond översköte hälften av en fakultets eller sektionens andel i docentstipendieanslaget, överskottet skulle tillföras reservfonden. Vid karolinska institutet, där reservfond saknas, skulle uppkommet överskott under i övrigt lika villkor återgå till statsverket. Ifrågavarande fonder skulle i främsta rummet tagas i anspråk för understödande av de ostipendierade docenternas forsknings- och undervisningsverksamhet, men därjämte också, då så befunnes lämpligt, för att sätta andra yngre vetenskapsidkare i stånd att bedriva vetenskapligt arbete.

Utskottet finner de föreslagna grunderna i nu senast angivna hänseende på ett lyckligt sätt avhjälpa de olägenheter, som otvivelaktigt vidlåda det nuvarande förfaringssättet beträffande besparade stipendiemedel. På samma gång en rättvisare anordning skulle komma till stånd, skulle ävenledes möjlighet vinnas att genom de på föreslaget sätt disponerade docentstipendiefonderna reglera tillfälligt uppkommande ojämnheter i det föreslagna stipendiesystemet. Utskottet vill följaktligen uttala sin anslutning till de av departementschefen angivna grunderna i nämnda avseende. I samband härmed har utskottet velat uttala, att med de vid övergången till den nya anordningen befintliga docentstipendiefonderna bör förfaras i anslutning till ovan angivna grunder och att följaktligen dessa fonder sammanföras till en totalsumma, vilken bör fördelas mellan fakulteter och sektioner i förhållande till den på varje fakultet eller sektion belöpande andel av docentstipendieanslaget. Kommer någon fond att överstiga hälften av nämnda andel, bör överskottet tillföras reservfonden.

I samband härmed har föreslagits, att det i staten för Uppsala universitet upptagna anslaget å 900 kronor »till befordran av vetenskapliga studier, som ej tillhöra de egentliga examensämnena», skulle såsom numera obehövt indragas. Häremot har utskottet intet att erinra.

I fråga om tjänstgöringsskyldighet är för närvarande, bland annat, föreskrivet, att docent, som innehar docentstipendium, skall i sin vetenskap utan särskild ersättning antingen giva en offentlig föreläsningkurs å 15 timmar under höstterminen och 20 timmar under vårterminen eller ock, på förslag av vederbörande fakultet eller sektion och enligt kanslerns bestämmande, bestrida annan däremot svarande tjänstgöring.

Departementschefen har underkastat frågan om reglering av docenternas tjänstgöring en ingående prövning i syfte att söka närmare knyta deras verksamhet till universitetet. Huvudvikten har departementschefen lagt därå, att docentstipendiaterna i större utsträckning än hittills borde tagas i anspråk för den propedeutiska undervisning, som det åligger universitetet att i så vidsträckt mån som möjligt erbjuda de studerande. De offentliga föreläsningarna borde omläggas i en sådan riktning, att de inskränktes, i syfte att docenterna måtte kunna ägna sig åt den propedeutiska undervisningen samt ledande av seminarie- och andra därmed jämförliga övningar. Jämväl utskottet finner en utveckling i denna riktning vara ej minst från universitetens egen synpunkt önskelig.

Beträffande de offentliga föreläsningarnas antal har departementschefen ansett detsamma böra fastställas till 25 under höstterminen och 30 under vårterminen — alltså 20 mera än vad för närvarande är fallet — och i avseende å den propedeutiska undervisningen har ett antal av 35 undervisningstimmar för termin ansetts såsom ett skäligt minimum. Utskottet har härvid intet att erinra.

I samband härmed förutsätter departementschefen, att vederbörande myndigheter hava sin uppmärksamhet riktad därå, att docent icke må bliva i tillfälle att vid universitetet meddela med avgift belagd undervisning, samtidigt med att man icke i full utsträckning utnyttjar honom åliggande undervisningsskyldighet. En undervisning av den art, att den hittills plägat meddelas mot särskild betalning, bör enligt utskottets mening i möjligaste utsträckning inrymmas i den tjänstgöringsskyldighet, som enligt förslaget skall tillkomma docentstipendiat. Påkalla särskilda förhållanden avgiftsbelagda kurser, anser utskottet emellertid det vara en oeftergivlig förutsättning för innehavande av docentstipendium, att vederbörande stipendiat i första hand fullgör den honom i egenskap av innehavare av stipendium åliggande tjänstgöringsskyldigheten, och att en med avgift belagd undervisning må av honom meddelas allenast efter det hans undervisningsskyldighet såsom stipendiat är i full utsträckning utnyttjad.

Vid frågan om docentstipendiats tjänstgöringsskyldighet har departementschefen vidare förklarat det vara lyckligt, om i de fall, då docent i ett ämne, där viss obligatorisk undervisning överlämnats åt särskilt av-

lönad lärare, åtnjuter docentstipendium, stipendiaten, så snart så kan ordnas, övertager den med lärarbefattningen förbundna undervisningen i stället för att offra sina krafter på en undervisningsverksamhet, som kanske i flertalet fall blir till mycket ringa båtnad för de studerande. Utskottet vill för egen del betona och understryka önskvärdheten av en anordning på sätt av departementschefen angivits, varigenom jämväl för statsverket givna fördelar skulle vinnas.

I samband med sistnämnda fråga står även spørsmålet, om och i vilken utsträckning docentstipendiat må innehava annan avlönad befattning vid universitetet. Departementschefen har anslutit sig till den uppfattningen, att docentstipendium icke skulle få tilldelas eller åtnjutas av docent, som genom innehavande befattning eller annorledes vore i avsevärd grad förhindrad att utöva sådan lärar- och forskarverksamhet, vars stödjande avsåges med docentstipendium. Även utskottet vill uttala sin anslutning till ett dylikt betraktelsesätt. Givetvis bör vederbörande myndigheters uppmärksamhet vara riktad på förhindrande av en olämplig förening av tjänster och därav följande splittring av arbetskrafterna; en förening av docentstipendium med annan avlönad befattning bör uppenbarligen icke såsom regel få förekomma.

Emellertid kunna fall inträffa, då en sådan förening kan anses befogad. Hittills har beträffande t. ex. befattningen såsom biträdande lärare i medicin eller såsom biträdande lärare i öron-, näs- och halssjukdomar i Uppsala av riksdagen uppställts det villkoret, att, därest vederbörande befattningshavare är innehavare av fast docentstipendium, arvudet för befattningen skall minskas, så att detsamma jämte stipendiet ej överstiger visst belopp, vilket i innevarande års statsverksproposition av Kungl. Maj:t föreslagits till 6,500 kronor. I sitt utlåtande nr 8 A, punkt 69, förklarade sig utskottet, innan det då i utsikt ställda förslaget angående höjning av docentstipendierna föreläge, icke kunna fatta någon ståndpunkt i avseende å begränsningen av särskilt arvode eller avlöning, därest vederbörande befattningshavare tillika vore innehavare av docentstipendium. Först när berörda förslag föreläge, ansåge utskottet det kunna bedömas, i vilken utsträckning en sådan begränsning vore av nöden. I allt fall syntes det utskottet, att bestämmelser i detta hänseende borde utfärdas av Kungl. Maj:t efter de uttalanden, som riksdagen kunde i samband med spørsmålet om docentstipendiernas höjning komma att i denna fråga göra.

I anslutning till vad utskottet sålunda anförde, har utskottet nu tagit under omprövning, i vilken utsträckning en begränsning av angiven art kan anses skäligen. Vid överbägande av på frågan inverkan omständigheter har utskottet ansett sig böra föreslå, att i de fall, då innehavare av

befattning vid universitet eller karolinska institutet, för vilken avlöning, utgående av å extra eller ordinarie stat anvisade medel, åtnjutes, tillika är innehavare av docentstipendium, avlöningen för befattningen skall minskas, så att densamma jämte stipendiet ej överstiger 6,500 kronor. I sitt ovanberörda utlåtande nr 8 A uttalade utskottet, att bestämmelser i ärendet borde av Kungl. Maj:t utfärdas. Vid närmare bedömande av frågan synes det utskottet lämpligare, att — såsom till en viss grad tillförene skett — sagda bestämmelse bleve av riksdagen fastställd.

Kungl. Maj:ts förslag, i vad det avser ersättning åt ostipendierad docent för opposition å avhandling, föranleder ingen erinran från utskottets sida. Likaså vill utskottet förordna ett förslagsanslag, högst, 2,500 kronor att utgå på extra stat för år 1920 till ersättning för opposition å disputationsavhandling åt person, som icke tillhör vederbörande universitetets eller karolinska institutets lärarkår.

I avseende å vikariatsarvoden innebär Kungl. Maj:ts förslag, att normalt vikariatsarvode vid förordnande med full professorstjänstgöring skulle fastställas till 5,500 kronor för år räknat. I detta arvode skulle en förhöjning successivt inträda. Sålunda skulle till sådan vikarie, som under fem års tid innehaft anställning såsom docent vid något av rikets universitet eller vid karolinska institutet och som under sammanlagt minst ett års — kalenderårs — tid med full tjänstgöringsskyldighet uppehållit professorsbefattning, kunna utgå ett med 500 kronor förhöjt arvode. Under enahanda förutsättning skulle, därest vikarietjänstgöringen omfattat minst tre år, en ytterligare förhöjning med 500 kronor kunna inträda. Arvodet till vikarie å laborators- och dylika befattningar skulle utgå efter 5,000 kronor för år. Där särskilda förhållanden sådant påkallade, skulle Kungl. Maj:t äga att förordna om vikariatsarvodets utgående efter andra grunder än nu angivits.

Utskottet vill uttala sin anslutning till vad sålunda föreslagits.

Vid partiellt förordnande borde, enligt vad departementschefen angiver, arvodesbeloppen fastställas av kanslern enligt förut angivna grunder, särskilt för varje gång allt efter förordnandets omfattning. Utskottet finner en dylik anordning lämplig, varvid utskottet ej allenast avser sådana förordnanden, som vara kortare tid än ett år, utan även sådana, som äro partiella i så måtto, att de endast omfatta en del av en professors tjänstgöring, t. ex. antingen allenast examinationsskyldighet eller allenast undervisningsskyldighet.

Beträffande sättet för vikariatsarvodens utgående skulle, liksom hittills, tjänstgöringspenningar, lön och docentstipendium i nu nämnd ord-

ning och i den mån de äro härför tillgängliga tagas i anspråk för vikariens ersättande. Vad som av docentstipendium icke åtginge till vikariers avlönande skulle överföras till docentstipendiefonderna. Häremot har utskottet intet att erinra.

I den mån nämnda medel ej äro tillräckliga för vikariens fulla ersättande, har hittills erforderligt tillskott beretts ur de å vederbörande stater uppförda anslagen till arvoden åt vikarierande akademiska lärare vid universiteten och till förbättrande av arvodena åt vikarierande lärare vid karolinska institutet, å 5,000 kronor vid vartdera universitetet och å 2,000 kronor vid karolinska institutet. I den mån nämnda medel ej varit tillräckliga för utbetalande av fulla arvodet, har proportionell minskning vidtagits i den del av arvodena, som utgår av ifrågavarande medel. För undanröjande av detta uppenbara missförhållande har Kungl. Maj:t nu föreslagit, att de för närvarande i vederbörande stater upptagna anslagen för förevarande ändamål utbrytas ur staterna och till oförändrade belopp uppföras såsom särskilda förslagsanslag. Utskottet finner en sådan anordning vara den ändamålsenligaste och vill för sin del biträda densamma.

De delar av föreliggande förslag, om vilka utskottet icke särskilt uttalat sig, hava icke givit utskottet anledning till erinran.

Till sist vill utskottet allenast erinra, hurusom vid bifall till vad utskottet ovan tillstyrkt och i anslutning till riksdagens numera fattade beslut skulle för Uppsala universitet uppföras två särskilda ordinarie förslagsanslag, det ena å 5,000 kronor till arvoden åt vikarierande akademiska lärare och det andra å 1,000 kronor till avlöningsfyllnad åt professorn i växtbiologi.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition,

A) bestämma, att i staterna för universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet följande förändringar vidtagas:

1) beträffande *Uppsala universitet*

a) att — i stället för de i utgiftsstaten under avdelningen A) Avlöningar m. m., b) Stipendier m. m. uppförda 28 fasta docentstipendier, vartdera å 2,500 kronor, och 5 rörliga docentstipendier, vartdera å 2,000 kronor — under samma avdelning uppföras 41 docentstipendier, vartdera å 5,000 kronor, varav för teologiska fakulteten 4,

för juridiska fakulteten 3, för medicinska fakulteten 5, för humanistiska sektionen av filosofiska fakulteten 17, för matematisk-naturvetenskapliga sektionen av samma fakultet 12;

b) att det under samma avdelning nu upptagna anslaget till befordran av vetenskapliga studier, som ej tillhöra de egentliga examensämnena, å 900 kronor ur staten avföres;

c) att det under samma avdelning till arvoden åt vikarierande akademiska lärare uppförda anslaget å 5,000 kronor ur staten avföres;

2) beträffande *Lunds universitet*

a) att — i stället för de i utgiftsstaten under avdelningen A) Avlöningar m. m., b) Stipendier och premier m. m. upptagna 23 fasta docentstipendier, vardera å 2,500 kronor, och 5 rörliga docentstipendier, vardera å 2,000 kronor — under samma avdelning uppföras 37 docentstipendier, vardera å 5,000 kronor, varav för teologiska fakulteten 3, för juridiska fakulteten 3, för medicinska fakulteten 5, för humanistiska sektionen av filosofiska fakulteten 16, för matematisk-naturvetenskapliga sektionen av samma fakultet 10;

b) att det under samma avdelning till arvoden åt vikarierande akademiska lärare uppförda anslaget å 5,000 kronor ur staten avföres;

3) beträffande *karolinska institutet*

a) att, i stället för de under avdelningen A) Lärare och tjänstemän upptagna 3 docentstipendier, vardera å 2,500 kronor, samt 2 rörliga docentstipendier, vardera å 1,000 kronor — under samma avdelning uppföras 5 docentstipendier, vardera å 5,000 kronor;

b) att det i staten till förbättrande av arvodena åt vikarierande lärare uppförda reservationsanslaget å 2,000 kronor ur staten avföres;

B) med ändring i vederbörliga delar av och med tillägg till de till staterna för universiteten i Uppsala och Lund samt för karolinska institutet hörande särskilda föreskrifter, medgiva och bestämma,

att docentstipendierna må, enligt av departements-

chefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 21 februari 1919 angivna villkor och bestämmelser, av kanslern tilldelas vederbörande docenter under en sammanlagd tid av 6 år för varje innehavare; dock att Kungl. Maj:t må, där i särskilda undantagsfall förhållandena det påkalla, medgiva, att tiden för stipendiernas åtnjutande av samme innehavare må utsträckas utöver nyssnämnda 6 år med ytterligare ett år;

att medel, som vid universiteten samt karolinska institutet besparats å anslagen för docentstipendier, må i enlighet med av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 21 februari 1919 angivna grunder fonderas och disponeras av kanslern enligt av Kungl. Maj:t utfärdade närmare föreskrifter;

att i de fall, då innehavare av befattning vid universitet eller karolinska institutet, för vilken avlöning, utgående av å ordinarie eller extra stat anvisade medel, åtnjutes, tillika är innehavare av docentstipendium, avlöningen för befattningen skall minskas, så att den samma jämte stipendiet ej överstiger 6,500 kronor;

att docent, som, utan att vara innehavare av docentstipendium, förordnas att å fakultets, sektionens eller lärarkollegiums vägnar opponera å disputationshandling, må äga att efter kanslerns bestämmande komma i åtnjutande av ersättning med lägst 200, högst 300 kronor, skolande nyssnämnda ersättning bestridas av medel ur vederbörande docentstipendiefond;

att enligt de närmare föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelas, vikariatsarvode må vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska institutet utgå vid förordnande att med full tjänstgöringsskyldighet uppehålla professors- eller extra ordinarie professorsbefattning med 5,500 kronor för år, dock att vikarie, som under minst fem års tid innehaft anställning såsom docent vid något av rikets universitet eller vid karolinska institutet och som redan förut under sammanlagt minst ett års tid med full tjänstgöringsskyldighet uppehållit professors- eller extra ordinarie professorsbefattning vid någon av nämnda läroanstalter, må kunna av kanslern tillerkännas arvode efter 6,000 kronor, där vikariatet omfattat sam-

manlagt minst ett år, och 6,500 kronor, där det omfattat sammanlagt minst tre års tid, och vid förordnande att uppehålla fast laborator-, prosektors- eller observatorstjänst med 5,000 kronor för år; Kungl. Maj:t dock obehaget att, där särskilda förhållanden det påkalla, förordna, att vikariatsarvode må utgå efter andra grunder än nu är sagt; skolande i fråga om berörda vikariatsarvoden iakttagas, att, därest docentstipendiat innehar förordnande som ovan omförmäls, stipendiebeloppet eller viss del därav, enligt av Kungl. Maj:t givna bestämmelser, tillföres docentstipendiefonderna;

att Kungl. Maj:t må utfärda de närmare föreskrifter, vilka i avseende å tillämpningen av vad i detta moment föreslagits ävensom i övrigt må anses erforderliga;

C) vid bifall till vad under A) 1) a) och b), 2) a) samt 3) a) här ovan hemställts, höja

det ordinarie anslaget till universitetet i Uppsala med 124,100 kronor,

det ordinarie anslaget till universitetet i Lund med 117,500 kronor, och

det ordinarie anslaget till karolinska institutet med 15,500 kronor; samt

vid bifall till vad under A) 1) c), 2) b) och 3)

b) här ovan föreslagits, uppföra till arvoden åt vikarierande akademiska lärare såsom ordinarie förslagsanslag beträffande universitetet i Uppsala ett belopp av 5,000 kronor,

beträffande universitetet i Lund ett belopp av 5,000 kronor, och

beträffande karolinska institutet ett belopp av 2,000 kronor;

kommande alltså, ej mindre vid bifall till vad i mom.

C) hemställts än även i anslutning till de beslut, som riksdagen numera fattat i anledning av utskottets utlåtande nr 8 A under punkterna 67, 71, 78, 87, 88, 89, 95, 97, 100, 103, 116, 117, 124, 125, 129, 133, 136 och 151,

att beträffande universitetet i Uppsala uppföras dels såsom ordinarie bestämt anslag ett belopp av 1,024,007 kronor dels ock såsom särskilda ordinarie förslagsanslag

ett belopp av 1,000 kronor till avlöningsfyllnad åt professorn i växtbiologi och ett belopp av 5,000 kronor till arvoden åt vikarierande akademiska lärare;

att beträffande universitetet i Lund uppföras dels såsom ordinarie bestämt anslag ett belopp av 885,616 kronor dels ock såsom ordinarie förslagsanslag ett belopp av 5,000 kronor till arvoden åt vikarierande akademiska lärare;

att beträffande karolinska institutet uppföras dels såsom ordinarie bestämt anslag ett belopp av 302,585 kronor, dels såsom ordinarie reservationsanslag belopp å tillhoppa 60,300 kronor dels ock såsom ordinarie förslagsanslag ett belopp av 2,000 kronor till arvoden åt vikarierande akademiska lärare;

D) till ersättning för opposition å disputationssavhandling åt person, som icke tillhör vederbörande universitets eller karolinska institutets lärarkår, på extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 2,500 kronor.

Stockholm den 9 maj 1919.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:
från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius, C. J. G. Swartz, O. M. Strömberg, H. F. Lamm, G. M. H. Ekelund, A. C. Lindblad, O. Bergqvist, C. G. Ekman, H. G. W. Wrangel, A. Pers, J. L. Widell* och *E. A. Hallin* samt
från andra kammaren: herrar *J. B. Eriksson* i Grängesberg, *J. Olofsson, N. A. Nilsson* i Kabbarp, *A. Wiklund* i Brattfors, *A. Anderson* i Råstock, *O. H:son Waldén, S. Bengtsson* i Norup, *P. B. Nilsson* i Landeryd, *J. Erlansson, J. Jönsson* i Slätåker, *A. Mossberg* och *K. A. W. Björck*.
